HOPSTREET
GALLERY
BRUSSELS

Johan De Wilde 07.09 – 21.10.2023

Uit een gesprek met Derek Højbjerg-Twaithcombe, Oslo, voorjaar-zomer 2023 (ergens tijdens de voorbereiding van de tentoonstelling *Les Très Riches Heures de Jean le Sauvage)*

JDW: ... en die is gerechtvaardigd. Vraag me niets over techniek.

DH-T: Beloofd, maar hoe lang werkt u aan zo'n tekening ?

JDW: Lang. Mijn leeftijd plus de nodige tijd. Kom, Derek, stel liever een ernstige vraag.

DH-T: Bedoelt u feitelijk iets met uw werk ?

JDW: Ik kan aan een werk achteraf zoveel informatie toevoegen als ik maar wil, daar wordt het beeld echt niet beter of slechter van. Het antwoord is dus: ik stel alleen maar vast. En zeg maar 'je'.

DH-T: Goed dan. Zeg eens, Sauvage, waarom is je werk dan niet wat opbeurender ?

JDW: O, maar het is misschien troostend genoeg, je mag gewoon niet vergeten dat overzicht en synthese nooit binnen ons bereik zijn, hoezeer we dat ook willen, dat je van bloem brood kan bakken en van chaos kunst maar dat de mens fundamenteel eenzaam is en finaal het onderspit delft, hoewel dat laatste alweer getuigt van hoogmoed. We bevinden ons ergens in de tijdssoep (miljoenen jaren ná ons, miljoenen jaren vóór ons) en zijn als toevalligheid ongeëvenaard. Ik vind die gedachte heel bemoedigend, in elk geval veel bemoedigender dan een godsgedachte of de waanidee dat de natuur met ons lot begaan zou zijn. Hoe vertaal je zoiets ? Neem nu *Al wat geweest zal zijn - Tout ce qui aura été*. Een 1440-delige reeks tekeningen, zeg maar verluchtingen: elke minuut van de dag op zijn digitaals, een voortdurend aandenken aan een voorbije wereld, want elke generatie kent zijn voorbije wereld. Een eindeloze stoet vroeger-was-het-beter's, wat er op neer zou komen dat alles sinds het eerste 'vroeger' verslechterde, wat onzin is. Daarom is het werk evenzeer een vooruit- als een achteruitblik, zonder nostalgie, de tijd losgekoppeld van chronologie, een ode aan verbeeldingskracht, energie en grandioos afwijkend gedrag. Bovendien heeft het een wat men noemt poëtische titel: stel je al die beelden eens voor, ook van gedachte, nooit plaatsgevonden gebeurtenissen. Alle door de kijker bij elkaar herinnerde of bijeengedroomde flitsen. Hoewel ik weet dat sommigen beweren dat de kijker helemaal niets flitst of denkt. Eerder tekende ik bijvoorbeeld het woord 'Oslo' en vroeg me af welk beeld ontstond bij iemand die daar nooit eerder was. Die verbeelding is fantastisch maar is tevens de basis van veel misverstanden. Kijk maar naar 'Dresden', of welke beelden ontstaan bij 'Marioepol' of 'Moskou'. Ik wijk af.

DH-T: Al wat geweest zal zijn: je eigen Très Riches Heures ?

JDW: (kucht) zo je wil kan je de titel inderdaad letterlijk nemen: mijn werken ontstaan in een prehistorische traagheid waarin elke handeling, elke potloodlijn, elke nieuwe laag een tijdseenheid op zich is. 'Compleet uit de tijd', zouden velen denken, maar dat is onzin. Zoals ik zei: alles blijft voortdurend vroeger beter zijn. 'Compleet buiten de tijd' zou een betere omschrijving zijn. Maar ook dat is onzin. Deze werken hebben enkel zin als ze met de hand gemaakt zijn. Meer nog, als ze door mezelf met de hand gemaakt zijn, niet door een assistent, niet 'made in ergens'. Ze zijn mijn 'History' die ik zo universeel mogelijk wil maken: de verzameling van wat tegelijkertijd steeds en nooit meer terugkeert; de gebeurtenis 'je poetst op 15 mei 2023 om 6:45 je tanden' is onmiddellijk voorgoed voorbij en genereert instant een toekomst en een verleden. Vermenigvuldig dat eens met het aantal mensen... De vertaling daarvan maak ik bewust op een universeel formaat A6/A4/A2. Uiteraard is denken aan de Gebroeders Van Limburg bij *Al wat geweest zal zijn - Tout ce qui aura été* toegestaan.

DH-T: De wereld heeft eens te meer geopteerd voor chaos. Niet jij, niet ik, niemand lijkt feitelijk verantwoordelijk -alle betrokken partijen blaken naar eigen zeggen van onschuld- en de boutade 'het eerste slachtoffer is de waarheid' dringt zich op. Hoe reageert je History-reeks daarop ?

JDW: Elke menselijke handeling is een vertaling, van wat iemand weet, denkt te weten, niet weet, ziet, niet ziet en ook denkt te zien. Dus waar is waarheid ? Precies zo vertalen al mijn werken. Er heerst conflict, oorlog, er is onrust en ellende. Velen dansen op de vulkaan, dat is niets nieuws. Ik verkies de vertaling binnenshuis en in de beslotenheid van een atelier te maken en heb daar de term *Indoor Impressionismus* voor bedacht. Zo anoniem mogelijk en zonder enig sentiment. Nogmaals, de onverschilligheid van de natuur is verpletterend

maar maakt wel deel uit van een duidelijke afspraak: de mens wordt in principe gedoogd maar onze aanwezigheid is niet noodzakelijk - bijna had ik overbodig gezegd. Het onbegrijpelijke aan de mens is dat hij dat niet kan of wil inzien en daardoor contractbreuk pleegt. Anderzijds, hoe had het ánders kunnen zijn? Hoe had de mens zijn verblijf ánders kunnen inrichten, bv zónder Peloponnesische, burger- en wereldoorlogen, zónder een mensverterend op hol geslagen kapitalisme ? Prachtige kunstwerken waren dan wellicht nooit ontstaan. We staan zonder ophouden bij een tweesprong waar we noodgedwongen een richting kiezen. Een vertaling daarvan zou *Pi of De val der engelen* kunnen zijn. Elk perspectief is aanwezig maar is spoorloos: boven is onder en links is rechts. Kijk je naar een wereldkaart ?, wolken ?, in bovenaanzicht met gekleurde satellieten in slagorde ?, een wandtapijt ? Het duizelt zoals in het prachtige, wervelende en bijna gewelddadige *De val der heiligen* van Frits Van Den Berghe (M.S.K. Gent) dat overigens min of meer model stond voor mijn *Pi of De val der engelen*. Ironisch genoeg biedt Pi hier enige structuur: leesbaar, met voor elk decimaal een kleur en het 24-delige eerste deel is precies even hoog als zijn maker.

DH-T: Vandaar ook de neus ?

JDW: Inderdaad. Het is nuttig en wellicht ook nodig een tentoonstelling te beginnen met een 'maat der dingen', in dit geval de maat van de maker. Die 1m76cm bepaalt de hele tentoonstelling, zowel horizontaal als verticaal. De ruimte rondom die maat is vele miljarden keer groter en dat is een wanverhouding. De vorm van de tentoonstelling is dus opnieuw een gedoemde poging tot synthese.

DH-T: Greed ?

JDW: Juist. Ik wilde, zoals vaak, in een volkomen van elke context ontdaan veld werken en er in dit geval de menselijke eigenschap plaatsen die volgens mij de meeste ellende oplevert. Het is een waarnemingstekening. Een vaststelling in grafiet. Zonder oordeel, zonder commentaar.

DH-T: 'Maniera', 'Val der engelen' en in eerdere werken al verwijzingen naar fresco's van Fra Angelico: de tand des tijds laat je niet onverschillig ?

JDW: *Maniera* zou oorspronkelijk 'Renaissance' heten maar het begrip 'Maniera' dekt ook 'stijl' en ook 'maniërisme' dat een ironische bijklank heeft. Maniera past gewoon beter in dit tijdsgewricht. De Venus van Milo was misschien liever onder de aarde ongevonden gebleven maar nu ze er is en ik ze in het Louvre heb gezien, is ze geschiedenis geworden en kan ik niet anders dan ze in verband met mezelf brengen (een schaalmodel staat in mijn atelier), vertalen met andere woorden. En dat gaat razendsnel associatief: ik denk aan *Hodet*, een werk van Markus Raetz op het eiland Vestvågøy, vervolgens aan de middernachtzon, Pi en tenslotte een cirkel. Zo komen de ingrediënten van het tiendelig werk samen. Het is niet zo dat ik heb zitten beslissen om de Venus als een pop in een entertainmentwereld bovenop een gekleurde cirkel te laten ronddraaien achter een scherm van tienkleurige lijnen. Maar ik hield er wel rekening mee dat het silhouet ons lijkt aan te kijken, de blik weer afwendt en dat we tien keer een andere vorm zien die simultaan abstract en amorf figuratief is, het evenwicht zoekt tussen waarneming en gedachte, eindeloos ronddraaiend. En de tand des tijds, ja, er is in mijn ogen niets mooiers dan het verval van een fresco: een rakere metafoor vind ik niet.

DH-T: Er is in Les Très Riches Heures veel plaats voor je stokpaardjes Pi en 'zonsondergang'

JDW: zoals ik al zei: persoon en universum zitten in een wanverhouding. Het is niet enkel de kwestie schaal, er is ook het taalgebruik: we zeggen 'zonsondergang' maar de zon beweegt niet. Maar je 'ziet' ze wel opschuiven. Dat vraagstuk is niet op te lossen, hoe wetenschappelijk verklaarbaar de fenomenen ook zijn. Ik tracht er Pi tegenover te stellen, telkens opnieuw op een andere manier, om het perspectief te verdraaien, bijvoorbeeld door het verdwijnende zonlicht in tien stadia op te delen. Ik beschouw Pi als een XXIste-eeuwse grottekening, een gebaar gemaakt uit ontzag en al mijn tekeningen beschouw ik als onderling verbonden palimpsesten.

DH-T: Je had het enige tijd geleden over vrijheid...